

УДК 159.923

БІЛОЗЕРСЬКА Світлана – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 24, вул. Івана Франка, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (iana_sun@meta.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9636-1756>

МАЩАК Світлана – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 24, вул. Івана Франка, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (Nikoleom@i.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2342-233X>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-8437.45.197777>

Бібліографічний опис статті: Білозерська, С., & Мащак, С. (2019). Психологічні аспекти оволодіння майбутніми педагогами професійними компетенціями. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Психологія», 45, 24–38.* doi: 10.24919/2312-8437.45.197777.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОВОЛОДІННЯ МАЙБУТНІМИ ПЕДАГОГАМИ ПРОФЕСІЙНИМИ КОМПЕТЕНЦІЯМИ

Анотація. У статті здійснено аналіз проблеми емпіричного впровадження програми та методів психологічного супроводу оволодіння студентами професійними компетенціями у сфері виховання і розвитку школярів. Мета статті – висвітлити досвід викладання викладачами кафедри психології курсу «Психологія» (загальна, соціальна, вікова та педагогічна), проаналізувати узагальнення освітніх дій та шляхів формування професійної компетентності майбутніх педагогів та визначити структуру професійної компетентності як єдність теоретичних, концептуальних, особистісно-професійних знань (особистісних здатностей та професійних компетентностей). Формування професійної компетентності майбутнього педагога у сфері виховання та розвитку школярів входить до загального контексту формування особистості. Реалізація завдань програми особистісно-професійного розвитку дає можливість та створює умови для майбутніх

педагогів покровоко визначати перелік індивідуальних проблем, слабких та негативних аспектів розвитку і реалізацію завдань, які базують на трансформації отриманих психологічних знань у професійні настанови, розвивальні, навчальні, виховні стосунки з учнями, батьками, педагогами, іншими дорослими, дає змогу обирати адекватні шляхи самовиховання і саморозвитку, орієнтує вибір на здоровий спосіб власного життєтворення і професійної самореалізації.

Таким чином, модернізація і оптимізація технології отримання знань з психології, укладання програми особистісно-професійного розвитку студентами протягом усіх років навчання у педагогічному університеті, фахове психолого-педагогічне керівництво процесом особистісно-професійного розвитку майбутнього педагога викладачами створює усі передумови для формування професійно здорового педагога у тілесному, психічному, психологічному, моральному, соціальному та духовному вимірах. Результати дослідження можуть бути застосовані у практичній діяльності працівників освітньої сфери, педагогів, психологів, вихователів.

Ключові слова: професійна компетентність; виховання; сімейне виховання; стиль виховання; розвиток; здатності педагога.

BILOZERSKA Svitlana – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Department of Psychology, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24 Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (lana_sun@meta.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9636-1756>

MASHCHAK Svitlana – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Department of Psychology, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24 Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (Nikoleom@i.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2342-233X>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-8437.45.197777>

To cite this article: Bilozerska, S., & Mashchak, S. (2019). Psykholohichni aspekty ovolodinnia maibutnimy pedahohamy profesiinymy kompetensiiamy [Psychological aspects of acquiring professional competencies by future teachers]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya «Psykholohiia» – Problems of Humanities. «Psychology» Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 45, 24–38. doi: 10.24919/2312-8437.45.197777 [in Ukrainian].

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF ACQUIRING PROFESSIONAL COMPETENCIES BY FUTURE TEACHERS

Abstract. *The article analyzes the problems of empirical implementation of the program and methods of psychological support for students to master professional competencies in the field of education and development of students. The purpose of the article is to represent the experience of teaching the course «Psychology» (general, social, developmental and pedagogical) by the teachers at the Psychology department, analyze generalization of educational activities and ways of forming professional competence of future teachers and determine the structure of professional competence as a unity of theoretical, conceptual, personal and professional knowledge (personal abilities and professional competencies). The formation of professional competencies of a future teacher in the field of education and development of schoolchildren is included in the general context of personality formation. The implementation of the tasks of the personal and professional development program enables and creates conditions for future teachers to incrementally determine the list of individual problems, weak and negative aspects of the development and implementation of tasks based on the transformation of the acquired psychological knowledge into professional attitudes that develop, educate and educate students, parents, teachers, other adults; allows one to choose the appropriate ways of self-education and self-development and focuses the choice on healthy lifestyle and other official self-realization.*

Conclusions. *Thus, the modernization and optimization of the technology for obtaining knowledge in psychology, the compilation of a program of personal and professional development of students throughout all years of study at a pedagogical university, the professional psychological and pedagogical guidance of the process of personal and professional development of a future teacher by teachers creates all the prerequisites for the formation of a professionally healthy teacher in bodily, mental, psychological, moral, social and spiritual dimensions. The results of the study can be applied in the practical activities of educational workers, teachers, psychologists etc.*

Keywords: *professional competence; education; family education; the style of the education; development; capabilities of teacher.*

Постановка проблеми. Професійний вибір майбутніх студентів-педагогів здійснюється під впливом різноманітних ма-

теріальних, соціальних, особистісних чинників. Іноді результати незалежного тестування, настанови батьків, знайомих, друзів, віддаленість закладу вищої освіти від рідної домівки, престижність професії і можливість високого матеріального стимулювання визначають професійне майбутнє фахівця. Молоді люди прагнуть обирати професію у сфері інтернет-технологій, медицини, права, а у педагогічний університет вступають студенти, які з певних об'єктивних причин позбавлені такої можливості. Незначний відсоток майбутніх педагогів мріють стати вчителями ще у дитинстві. Іноді несвідомо, у ігровій формі, наслідують приклад професійних династій: батьків, дідусів та бабусь. Зважаючи на стереотипні уявлення про необхідність диплома про вищу освіту, у педагогічний університет вступають недостатньо мотивовані студенти, а тому важливо його освітній простір вибудувати так, щоб змінити ставлення майбутнього педагога до взаємодії у системі «вчитель – учень». Високий особистісний інтелектуальний, моральний, духовний, соціальний потенціал викладача педагогічного університету, його харизма та лідерські якості стимулюватимуть майбутнього педагога до фахової професійної діяльності, а скерованість освітньої політики університету на «студентоцентризм» змінить мотивацію його професійного «Я». Особистісно-професійне становлення майбутнього педагога проходить складний шлях еволюційно-інволюційних змін протягом усіх років навчання у педагогічному університеті. Проте виховний потенціал педагогічного, студентського середовища тісно пов'язаний із першими виховними впливами, які реалізовувались у сімейному та родинному колі, дошкільному закладі, школі та групі однолітків, суспільному оточенні. Іноді перші виховні впливи батьків та спеціально організовані виховні ситуації, модельовані шкільним учителем, викликають в особистості дитини супротив, породжують подвійні почуття. Подвійні стандарти, якими наповнене українське суспільство, швидкоплинні зміни у розвитку інформаційних технологій насичують дитину уявленнями про систему цінностей, ідеальні стосунки з коханими людьми та соціальним оточенням у дещо атрофованому вигляді (Білозерська & Машак, 2018). З огляду на це освітній процес у педагогічному університеті повинен змінити напрям руху у підготовці майбутніх фахівців у сфері навчання, виховання та розвитку школярів, а цілісна й обґрунто-

вана програма і методи психологічного супроводу оволодіння студентами професійними компетенціями повинні реалізовуватись не тільки у процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного спрямування, але й набули характеру системних досліджень та спеціально організованої системи навчально-виховних заходів.

Метою статті є аналіз результатів впровадження програми особистісно-професійного розвитку студентів-педагогів, психологічних засобів та методів психологічного супроводу оволодіння майбутніми педагогами професійними компетенціями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Передовсім, зауважимо, що у психолого-педагогічній літературі відсутні ґрунтовні дослідження цього аспекту проблеми, а наукові розвідки не дають готових рецептів, цілісно формувати особистість майбутнього студента, професійно спрямованого і повністю озброєного у теоретичній і практичній площині засобами, методами виховання та гармонійного розвитку учня.

Інноваційний підхід до формування та розвитку студента в особистісному та професійному плані пропонує український науковець М. Савчин, окреслюючи теоретико-методологічні аспекти проблеми, програму особистісного становлення і професійного розвитку особистості професійно компетентного фахівця. Науковець вважає, що фундаментальні автентичні здатності особистості – вірити, любити, творити добро, забезпечення цілеспрямованості життя, вироблення оптимально-розвивального стилю, робота із власною особистістю, забезпечення особистісного зростання, самоздійснення, самореалізація, самоствердження і самовираження, «обслуговувальні» здатності особистості (переживання, здатність думати, рефлексивна здатність») змінять шлях «до живого знання про живу особистість», а отже, й напрям формування особистості студента в педагогічному університеті (Савчин, 2014).

Спочатку майбутній студент повинен усвідомити особистісний потенціал на шляху до досягнення суті педагогічної діяльності, а перші вміння і навички, професійні здатності поступово отримують поступальний рух у засвоєнні прикладних, практичних та теоретичних основ психологічних, методичних, світоглядних і предметно орієнтованих фахових дисциплін. Духовність у структурі особистісних та професійних здатностей педагога визначає спрямованість педагогічної діяльності, її гуманістичний потенціал.

Важливий етап формування і розвитку духовних здатностей педагога – це моральна та духовна рефлексія суб'єкта, який пізнає і розуміє світ дитини, почуття «внутрішньої особистої свободи, самовідчуття людини» (Савчин, 2013). Цей етап починається у майбутнього педагога ще задовго до навчання у педагогічному університеті. Я-духовне у структурі особистості педагога забезпечує ефективну рефлексивність як вихід за межі психічних, психологічних, особистісних, соціальних процесів і властивостей, а також здатності до суб'єктивної репрезентації, саморозвитку. Особистість педагога із вираженим духовним «Я» здатна здійснювати регуляцію і саморегуляцію, керувати власною активністю, організувати й координувати зусилля на реалізацію успішної професійної діяльності в системі виховання, навчання та розвитку учнів (Сачин, 2013).

У інтелектуальній сфері духовне Я педагога проявляється у різних станах функціонування свідомості – мудрість, раціональність та усвідомлення внутрішніх станів, мотиваційних тенденцій поведінки, творча інтуїція, відкрита пізнавальна позиція, оптимальний інтелектуальний стиль. Духовний потенціал в інтелектуальній сфері педагога забезпечують цілісність, усвідомленість, об'єктивність сприймання внутрішнього світу дитини, своєчасна актуалізація позитивного досвіду, функціонування творчої яви та педагогічного мислення.

Виклад основного матеріалу. Реалізуючи та впроваджуючи в освітній процес педагогічного університету програму особистісно-професійного розвитку майбутніх педагогів, викладачі кафедри психології тривалий час апробували різноманітні методи, засоби і форми засвоєння студентами психологічних знань на лекціях, практичних заняттях, семінарах, у наукових студентських групах, орієнтувалися на запит студентів щодо вивчення окремих тем і питань особистісного і професійного плану, підготовки презентацій викладачами і студентами, тренінгових занять. Тісна співпраця та нова концепція особистості педагога, що базується на духовній парадигмі, значно розширила простір детермінації особистісних та психічних феноменів, демонструючи визначальний вплив духовного чинника. З огляду на це здатності педагога, модель, професіограма педагогічної діяльності загалом повинні апелювати до позитивних змін у розумінні змісту вчительської

професії та її професійних ресурсів, попередження професійного вигорання ще у стінах педагогічного університету. Перша педагогічна практика на четвертому курсі виявила необхідність змін у програмі підготовки майбутніх педагогів (вивчення психології відбувається лише два семестри на II курсі) позаяк значна частина студентів бояться «переступати поріг школи». Цей страх виникає як наслідок несистематизованих знань з фахових дисциплін.

Вагомим засобом та виховним потенціалом розвитку студента у сфері виховання і розвитку школярів є самостійне осмислення власного педагогічного потенціалу у майбутній професійній діяльності у процесі формування індивідуальної програми особистісного й професійного розвитку.

Метою реалізації програми особистісно-професійного розвитку є становлення повноцінно розвиненої здорової особистості майбутнього вчителя, оволодіння здоровим індивідуальним стилем навчальної, педагогічної, виховної діяльності, розвиток професійної свідомості, професійних компетенцій та особистісних здатностей, повноцінна реалізація психологічного потенціалу, активізація саморозвитку (становлення студента як суб'єкта власного життя та діяльності) (Василенко, 2018).

Дослідниця технологій супроводу особистісно-професійного розвитку майбутніх педагогів у викладанні психологічних дисциплін Л. Василенко вважає, що основною умовою реалізації є орієнтація на суб'єктність особистості, тобто здатність до самоідентифікації, самоактуалізації, саморозвитку, створення креативного середовища у педагогічному університеті, спонукання до рефлексивної діяльності, розв'язання проблем діалогізації освітнього процесу (Василенко, 2018).

Зміст програми постійно оновлюється, враховуються спеціальність студента, рік навчання у педагогічному університеті та його особистісний запит до прогресивних змін. Кожен студент на останньому практичному занятті презентує власну програму, ділиться міркуваннями щодо реалізації поставлених завдань і труднощів на шляху до особистісного і професійного зростання. Реалізація студентами педагогічного університету програми особистісно-професійного розвитку вносить нові тенденції у викладання курсів психологічних дисциплін. З огляду на це існує проблема оновлення навчальних програм до курсу «Психологія»

відповідно до концептуальних підходів моделі виховання та розвитку та їх змістового наповнення конкретними психологічними засобами й методичними прийомами (Савчин, 2018).

Формуючи авторську програму особистісного-професійного розвитку на I–II курсі, студент стикається із проблемою: як укласти програму та її реалізувати, часто шукає готових стереотипних та шаблонних підходів, сподіваючись на допомогу в мережі Інтернет чи одногрупників. Плануючи у програмі особистісне зростання і шукаючи методи реалізації планованого в моральній, духовній, соціальній сферах, студентів часто хвилює запитання: як налагодити безконфліктне спілкування з батьками, чому моральні, духовні та соціальні стандарти часто породжують внутрішню дизгармонію і когнітивний дисонанс.

Емпіричне дослідження за методиками «Батьківські взаємини», «Який я вихователь», «Авторитет у взаєминах», опитування засвідчили, що 75,2 % майбутніх педагогів навчилися використовувати технології безконфліктного спілкування, тобто послуговуються знаннями психології.

Моніторинг процесу супроводу особистісно-професійного розвитку майбутнього педагога у сфері виховання та розвитку школярів свідчить, що особистісне значення змісту психологічних дисциплін для студента змістилося у прикладну площину. Структурна організація практичних та лекційних занять «актуалізують особистісні структури свідомості майбутніх педагогів» на отримання системних психологічних знань, умінь та навичок, усвідомлення студентами їх значення для власного розвитку і майбутньої педагогічної діяльності, розуміння компетентнісних та здатнісних категорій, гармонізації внутрішнього світу, адекватне розуміння себе, осмислення поведінки і її причин, а основне – усвідомлення і прийняття проблеми особистісно-професійного розвитку та саморозвитку. 91,2 % майбутніх педагогів готові вносити зміни до процесу особистого становлення і професійного руху до майбутньої педагогічної діяльності (Василенко, 2018). З огляду на це планування активних форм роботи викладача зі студентами (аналіз педагогічних ситуацій, творчі дискусії, розв'язування психологічних задач, моделювання взаємодії вчителя з учнями, аналіз шкільних конфліктних ситуацій, життєвих проблем) дає можливість реалізувати як предметний, так і інструментальний

зміст майбутньої професійної діяльності. Студент-педагог не тільки вчиться усвідомлювати власну автентичність, особисті негативні та позитивні індивідуальні особливості у розвитку темпераменту, характеру, здібностей, мислення, мнених здатностей, але й розвиває рефлексивні здатності та компетентність у сфері розуміння, допомоги, підтримки інших, тобто повністю усвідомлює необхідність любити, вірити, творити добро не тільки для себе, але й для майбутніх учнів, батьків, педагогів, суспільства. Для багатьох студентів складання програми особистісного і професійного розвитку, практичні заняття з психології стали поштовхом до її реалізації у практичній площині, вибору шляхів, методів її реалізації не лише на місяць чи семестр, але й на подальші роки навчання у педагогічному університеті (62,4 % студентів).

За результатами проведеного нами дослідження, модернізація та оптимізація технології отримання знань з психології, укладання програми особистісно-професійного розвитку студентами протягом усіх років навчання в педагогічному університеті, фахове психолого-педагогічне керівництво процесом особистісно-професійного розвитку майбутнього педагога викладачами створює усі передумови для формування професійно здорового педагога у тілесному та духовному вимірах. Проведене нами емпіричне дослідження дає підстави стверджувати, що 90 % майбутніх педагогів мають сформований образ ідеальних батьків, модель щасливої сім'ї, але насправді щасливими у сімейному колі є лише 45 % опитаних студентів. Тому слід навчити майбутнього педагога не тільки оцінювати виховні впливи, які здійснювали на них батьки, а зокрема, родина, суспільство, особливості пізнання себе та взаємодії із дорослими, вчителями, батьками, а й визначати ефективні та неефективні виховні впливи, методи стимулювання (вербальна похвала, матеріальне та моральне заохочення) і покарання (вербальна та тактильна агресія), які позначились на розвитку особистості і зафіксовані як орієнтири до реалізації майбутніх виховних впливів у власній сім'ї. Є необхідність забезпечити майбутніх педагогів психодіагностичним інструментарієм психології та навчити використовувати можливості корекційних, розвивальних програм для подолання негативних стереотипів виховання у сім'ї, школі, суспільстві.

За результатами констатувального етапу дослідження встановлено: залежно від актуальної потреби дитини та її віку, батьки можуть виступати для неї як: джерело емоційного тепла і підтримки; владна інстанція (дошкільному віці); зразок для наслідування (для старших дошкільників і молодших школярів); друг і радник (для підлітків). Емоційний потенціал сім'ї має велике значення для виховного впливу на дитину особливо у підлітковому віці. У поєднанні з ідейними настановами батьків емоційні фактори виступають основною передумовою розвитку моральності, щоб дитина їх захотіла, а покарання мають бути достатньо сильним, щоб дитина їх уникала (Білозерська & Машак, 2018). Компетентність у вихованні та досвід батьків можуть стати сильною стороною у відносинах майбутніх педагогів з учнями різного віку.

Студент-магістр зорієнтований на професійну діяльність, має певний досвід навчання, виховання та розвитку учнів під час педагогічної практики, проте реалізація програми особистісно-професійного розвитку демонструє прогалини у знаннях про психологічні особливості виховання, навчання та особистісного психічного, вікового розвитку учнів. Дуже часто виховний процес у педагогічному університеті ототожнюється із навчальним, майбутній педагог не готовий обирати виховний ідеал, адекватні методи виховання із педагогічного середовища університету і переносити їх у майбутню педагогічну діяльність. А концепція виховання та виховні заходи у педагогічному університеті (виховні години, диспути, літературні та розважальні вечори, студентські вистави) захоплюють студентів-педагогів лише зовнішніми атрибутами, а не наповненістю морально-духовним змістом.

Пролонговане впровадження програми психологічного супроводу оволодіння студентами професійними компетенціями у сфері виховання та розвитку школярів вимагає адекватних шляхів, форм та методів її реалізації. І саме тому першочерговим завданням для особистісного зростання майбутнього педагога є формування навичок аналізу шкільних педагогічних, виховних ситуацій та вмінь моделювати виховний процес, враховуючи ситуацію розвитку (фізіологічну, моральну, психічну, психологічну, соціальну, духовну), провідну діяльність та психічні новоутворення конкретного школяра, виховний потенціал конкретної сім'ї та особливості спілкування із друзями та найближчим соціальним

оточення. Методи спостереження, самоспостереження, бесіда, анкетування, рейтингу самооцінювання, тренінгові вправлення, аналіз духовної літератури, написання есе про життєві та сімейні цінності допомогли виявити гострі суперечності між потенційними психологічними можливостями студентів різних факультетів, рівнем сформованості професійної компетентності майбутніх педагогів у сфері саморозвитку, навчання, самонавчання, взаємонавчання, виховання та самовиховання, між вибором застосування педагогічних технологій у навчально-виховному процесі й врахуванням індивідуально-психологічних особливостей студентів; рівнем розвитку їх пізнавальних, емоційно-вольових процесів, мотивації навчання, виховання школярів та майбутньої педагогічної діяльності. Образ майбутнього педагога-вихователя, батька-вихователя у студентів змінюється поступово із пізнанням основ виховного процесу, механізмів та методів виховання у теоретичній площині, а практичні вміння та навички формуються протягом усього професійного життя.

Подолання зазначених суперечностей повинно базуватися на такому методологічному підході до формування професійної компетентності студентів у сфері виховання та розвитку школярів, котрий передбачає системне та пролонговане її вивчення протягом усього періоду навчання майбутнього педагога у педагогічному університеті засобами програми особистісно-професійного розвитку, прогнозування розвитку у сфері навчання та самонавчання, розвитку та саморозвитку, виховання та самовиховання, ранню діагностику можливих негативних тенденцій у становленні майбутніх педагогів. Виховний ідеал, традиції сім'ї та лінія родинного виховання здійснюють вагомий вплив на завоювання моральних, духовних, правових, культурних, етичних цінностей суспільства, гармонійний розвиток особистості студента-педагога.

Одним із ефективних методів супроводу оволодіння студентами професійними компетенціями у сфері виховання і розвитку учнів є формування завдань, спрямованих на вивчення виховного потенціалу батьківської сім'ї, родини, аналізу методів виховання у ній, позитивних та негативних впливів на розвиток студента-педагога. Пропонований підхід допоможе студентіві-педагогу сформувати систему цінностей для створення власної сім'ї та

визначити напрями реалізації програми особистісно-професійного розвитку (спільне обговорення подій, кінофільмів, планування сімейного бюджету, спільна молитва, додання негативних рис характеру, шкідливих звичок, здоровий спосіб життя і харчування).

Висновки. Впровадження програми та методів психологічного супроводу оволодіння студентами-педагогами професійними компетенціями – це комплекс взаємопов'язаних психологічних методів і методичних прийомів, системи засобів, які тісно корелюють із їхніми уявленням про ідеальний та реальний виховний потенціал родини, освітнього простору педагогічного університету, суспільного оточення. Провідними психолого-педагогічними методами реалізації програми є формування професійної, виховної, розвивальної Я-концепції майбутнього педагога засобами психологічних дисциплін, реалізація діалогічного підходу до організації освітнього процесу на лекційних та практичних заняттях, аналіз педагогічних та виховних ситуацій, оволодіння виховними, навчальними і розвивальними технологіями у практичній площині; психологічна допомога студентам в актуалізації професійної рефлексії на фахове самовизначення, включення в освітній процес педагогічного університету активних методів формування особистості школяра. Формування професійної компетентності майбутнього педагога у сфері виховання та розвитку школярів входить до загального контексту формування особистості. Реалізація завдань програми особистісно-професійного розвитку дає можливість та створює умови для майбутніх педагогів покроково визначати перелік індивідуальних проблем, слабких та негативних аспектів розвитку і реалізацію завдань, які базують на трансформації отриманих психологічних знань у професійні настанови, розвивальні, навчальні та виховні стосунки з учнями, батьками, педагогами, іншими дорослими, дає змогу обирати адекватні шляхи самовиховання і саморозвитку та орієнтує вибір на здоровий спосіб власного життєтворення й професійної самореалізації.

Таким чином, модернізація та оптимізація технології отримання знань з психології, укладання програми особистісно-професійного розвитку студентами протягом усіх років навчання в педагогічному університеті, фахове психолого-педагогічне керівництво процесом особистісно-професійного розвитку майбутнього

педагога викладачами створює усі передумови для формування професійно здорового педагога у тілесному, психічному, психологічному, моральному, соціальному та духовному вимірах.

Подальше дослідження вбачаємо у модернізації технології отримання психологічних знань засобами інтерактивних методів навчання з психології, методики викладання фахових дисциплін, педагогіки та проведення дослідження з випускниками-педагогами з метою порівняльного аналізу, вияву прихованих проблем у педагогічній діяльності із застосування глибинного екзистенційного інтерв'ю.

Література

- Білозерська, С.І., & Машак, С.О.** (2018). Виховний потенціал батьківського авторитету для підлітка. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки», 2 (2), 26–31.* Херсон: Видавничий дім «Гельветика».
- Василенко, Л.П.** (2018). Реалізація технології супроводу особистісно-професійного розвитку майбутнього педагога при викладанні психології. В М. Савчин & С. Заболоцька (Ред.), *Матеріали звітної наукової конференції викладачів кафедри психології та студентів Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 12, 34–39. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка.
- Савчин, М., & Зимянський, А.** (Ред.-упоряд.). (2019). *Методологічні, теоретичні та практичні проблеми психологічної науки: збірник статей учасників першої Міжнародної інтернет-конференції ДДПУ імені І. Франка (17 квітня 2019 року)*. Дрогобич: «Швидкодрук».
- Новоселецький, Н.Ю.** (Уклад.). (2016). *Модель професійної компетентності педагога*. Рівне.
- Савчин, М.** (Ред.). (2014). *Особистісно-професійний розвиток майбутнього педагога*. Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка.
- Савчин, М., & Василенко, Л.** (2016). *Методичні рекомендації щодо реалізації програми особистісно-професійного розвитку при вивченні психологічних дисциплін*. Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка.
- Савчин, М.В.** (2013). *Духовна парадигма психології*. Київ: Академвидав.
- Савчин, М.В.** (2016а). *Здатності особистості*. Київ: ВЦ «Академія».
- Савчин, М.В.** (2016б). Оволодіння майбутніми педагогами професійними компетенціями і особистісними здатностями як предмет психо-

логічного супроводу. В М. Савчин & С. Заблоцька (Ред.), *Матеріали звітної наукової конференції викладачів кафедри психології, студентів Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 10. Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка.

References

- Bilozerska, S.I., & Mashchak, S.O.** (2018). Vychovnyi potentsial batkivskoho avtoritetu dlia pidlitka [Educational potential of parental authority for a teenager]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriia «Psykhologichni nauky» – Scientific Bulletin of Kherson State University. Psychological Sciences Series*, 2 (2), 26–31. Kherson: Vydavnychiy dim «Helvetyka» [in Ukrainian].
- Vasylenko, L.P.** (2018). Realizatsiia tekhnolohii suprovodu osobystisno-profesiinoho rozvytku maibutnoho pedahoha pry vykladanni psykhologhii [Implementation of the technology of support of the personal-professional development of the future teacher in teaching psychology]. In M. Savchyn & S. Zabolotska (Eds.), *Materialy zvitnoi naukovoї konferentsii vykladachiv kafedry psykhologhii ta studentiv Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Materials of the Reporting Scientific Conference of Teachers of the Department of Psychology and Students of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*, 12, 34–39. Drohobych: Redaktsiino-vydavnychiy viddil DDPU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
- Savchyn, M., & Zymianskyi, A.** (Eds.). (2019). *Metodolohichni, teoretychni ta praktychni problemy psykhologichnoi nauky: zbirnyk statei uchasnykiv pershoi Mizhnarodnoi internet-konferentsii DDPU imeni I. Franka (17 kvitnia 2019 roku) [Methodological, theoretical and practical problems of psychological science: Collection of articles by participants of the first International Internet Conference of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University (April 17, 2019)*. Drohobych: «Shvydkodruk» [in Ukrainian].
- Novoseletskiy, N.Yu.** (Comp.). (2016). *Model profesiinoy kompetentnosti pedahoha [Model of professional competence of the teacher]*. Rivne [in Ukrainian].
- Savchyn, M.V.** (Ed.). (2014). *Osobystisno-profesiinyi rozvytok maibutnoho pedahoha [Personal and professional development of the future teacher]*. Drohobych: Vydavnychiy viddil DDPU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
- Savchyn, M., & Vasylenko, L.** (2016). *Metodychni rekomendatsii shchodo realizatsii prohramy osobystisno-profesiinoho rozvytku pry vyvchenni*

psykholohichnykh dystsyplin [Methodical recommendations for the implementation of the program of personal and professional development in the study of psychological disciplines]. Drohobych: Vydavnychi viddil DDPU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].

Savchyn, M.V. (2013). *Dukhovna paradyhma psykholohii [The spiritual paradigm of psychology]*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].

Savchyn, M.V. (2016a). *Zdatnosti osobystosti [Personality abilities]*. Kyiv: VTs «Akademiiia» [in Ukrainian].

Savchyn, M.V. (2016b). Ovolodinnia maibutnimy pedahohamy profesiinymy kompetentsiiamy i osobystisnymy zdatnostiamy yak predmet psykholohichnoho suprovodu [Possession of future teachers with professional competences and personal abilities as a subject of psychological support]. In M. Savchyn & S. Zabolotska (Eds.), *Materialy zvitnoi naukovoï konferentsii vykladachiv kafedry psykholohii, studentiv Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Materials of the Reporting Scientific Conference of Teachers of the Department of Psychology and Students of I. Franko Drohobych State Pedagogical University*, 10. Drohobych: Vydavnychi viddil DDPU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].

Стаття надійшла 31 січня 2019 р.